356.33:616-002.95.132.8

K VÝSKYTU ROUPA (ENTEROBIUS VERMICULARIS) U VOJSK

Předběžná zpráva

Prom. biol. Johana HŮRKOVÁ, Parasitologická laboratoř, Plzeň

Ve výcvikovém roce 1957—58 provedla naše parasitologická laboratoř namátková vyšetřování vojáků základní služby na roupy. Cílem vyšetřování mělo být orientační zjištění výskytu tohoto cizopasného červa u příslušníků vojenských kolektivů, které tvoří poměrně stejnorodou početnou populaci, z hlediska epidemiologického závažnou.

Oxyuriasis se stala v posledních letech předmětem zájmu parasitologů a hygieniků ve všech civilisovaných zemích. V Československu se zabývala zjišťováním roupů, zvláště v dětských kolektivech, celá řada autorů (Kučera, Jírovec, 1943; Jírovec, 1948, 1950, 1951, 1952; Přívora, 1951; Horáčková, Hrubcová, Jírovec, Pokorný, 1952; Dubay, 1953; Cicvárek, Myška, Myšková, 1953; Vošta, 1954, 1955 aj.). Vzhledem k tomu, že hlavním předmětem jejich zájmu byly kolektivy dětské, asi do 18 let, existují početné údaje statistické o výskytu roupa u dětí, zatímco výskyt roupa u dospělých nemohl být zpracován na základě stejně početného materiálu. Ve vojenských kolektivech dosud hromadné vyšetřování na roupy prováděno nebylo.

Naše laboratoř se pokusila o vyšetřování vojáků základní služby bez výběru útvarů ve spádovém území, tam, kde nám bylo vyšetření umožněno. Děkuji na tomto místě mjr. MUDr. L. Loudovi za zprostředkování akcí a příslušníkům oddílu za technickou spolupráci.

Metodika

Při vyšetřování jsme používali jednoduché Schüffnerovy metody análního stěru zdrsněnou skleněnou tyčinkou. Aby bylo zajištěno plynulé a rychlé vyšetření početnějšího kolektivu, používali jsme 3—5 Schüffnerových tyčinek, které byly po každém odběru postupně vypalovány nad kahanem. Podložní skla po zaschnutí nátěrů byla převezena do laboratoře a tam prohlížena po projasnění nátěrů parafinovým olejem.

U jednoho kolektivu jsme vyzkoušeli i metodu Hallovu (HIH-swabs), která je doporučována pro sériová vyšetřování. Její přednost spočívá v tom, že pro každého vyšetřovaného je připravena předem jedna tyčinka s celofánovým čtverečkem, kterou se provádí výtěr, takže odběr na místě je rychlejší. Tyčinky se pak převážejí jednotlivě ve zkumavkách a zpracovávají v laboratoři. Metoda se nám neosvědčila proto, že vlastní příprava pro mikroskopii je zdlouhavá, louh použitý k projasnění poměrně rychle krystalisuje a ztěžuje odečítání a také zjištěná záchytnost při jednorázovém vyšetření se nám jevila nižší než při použití Schüffnerovy metody, patrně v důsledku složité manipulace s celofánovými čtverečky při zhotovování preparátu.

Odběry byly prováděny ráno před zaměstnáním, bez předchozích pokynů pro vyšetřované.

U jednoho útvaru jsme provedli vyšetření vzorků prachu a smetí, z různých míst ubytovacích prostorů. Vzorky byly smíchány v Erlenmayerových baňkách s větším obsahem vody a protřepány. Obsah byl přefiltrován přes řídkou gázu do zkumavek a zcentrifugován. Sediment po centrifugaci a slití supernatantní tekutiny byl zpracován zjednodušenou metodou Faustovou.

Materiál

Provedli jsme celkem 1001 vyšetření vojáků základní služby u 7 útvarů (tab. 1). Věk vojáků základní služby se pohyboval mezi 19 až 21 lety. U jednoho útvaru jsme provedli opakované vyšetření u 75 vojáků pomocí Schüffnerovy a Hallovy metody pro srovnání. U jiného útvaru jsme odebrali 15 vzorků prachu a smetí na světnici pod lůžky a na oknech, na chodbě a na záchodech.

Výsledky

Z celkového počtu 1001 vyšetřených vojáků jsme zjistili roupa (Enterobius vermicularis) u 182, tj. u 18,2 %. Zjištěná hranice rozšíření v jednotlivých kolektivech se pohybovala mezi 9—30 %.

U útvarů, kde jsme provedli opakovaný odběr oběma metodami u 75 vojáků, jsme zjistili za použití metody Schüffnerovy 20 % výskytu a při použití celofánových čtverečků podle Halla pouze 5,5 %.

Ve dvou z 15 odebraných vzorků prachu a smetí jsme zjistili vajíčka Enterobius vermicularis, a to ve vzorcích prachu pod lůžky na světnici.

Tab. 1. Přehled materiálu a zjištěných výsledků výskytu roupa u příslušníků vojenských kolektivů

Vojenský útvar	Datum	Celk. počet vyšetř.	Počet positiv.	Výskyt v %
1	4. 12. 1957	186	55	29,6
2	27. 3. 1958	164	33	20,0
3	28. 3. 1958	63	12	19,5
4	10. 4. 1958	98	18	18,3
5	29. 4. 1958	100	15	15,0
	27. 5. 1958	100	9	9,0
6	7. 6. 1958	150	15	10,0
7	19. 6. 1958	140	25	17,8
celkem 7 útvarů		1001	182	18,2 %

Diskuse

Na počátku akce jsme použili metody Hallovy, jako metody doporučované pro sériová vyšetření. Námi zjištěné výsledky ve srovnání s metodou Schüffnerovou nemohou být chápány jako hodnocení obou metod, pomohly nám však k volbě metody pro naši práci snažší, výhodnější a lacinější.

Zjištěné procento výskytu roupů u příslušníků vojenských kolektivů se blíží spodní hranici údajů o promořenosti populace dospělých (20—60 let) v ČSR podle Jírovce (1953), totiž 20 %. Je však třeba podotknout, že naše výsledky jsou pouze orientační, dosažené na základě jediného neopakovaného vyšetření, při kterém uniká mnoho positivních případů. Vyšetřování byla také prováděna namátkově, takže nemohlo být zaručeno, že si vyšetřovaní 3 dny před odběrem nebudou omývat okolí konečníku, jak je požadováno při klinickém vyšetření. Vzhledem k těmto okolnostem lze tedy předpokládat, že skutečný výskyt roupa u příslušníků vojenských kolektivů bude ještě vyšší a jeho zjištění by mělo být předmětem dalšího výzkumu.

Souhrn

Popsáno jednorázové orientační vyšetření 1001 vojáků základní služby u 7 útvarů na roupy metodou Schüffnerovou. Enterobius vermicularis byl zjištěn u 182 vojáků, tj. v 18,2 %.

Резюме

В 1957—58 учебном году паразитологическая лаборатория в гор. Плзень провела по методу Шюфнера разовое ориентировочное обследование 1001 солдата действительной службы (в семи воинских частях) в целях выявления присутствия у них острриц. Enterobius vermicularis был обнаружен у 182 солдат, т. е. в 18,2 % случаев.

Summary

The Plzeň parasitological laboratory performed during the training year 1957—58 in 1001 conscripted soldiers belonging to seven units a single screening test for oxyuriasis by Schüffner's method. Enterobius vermicularis was found in 182 soldiers, i. e. in 18,2 per cent.

Písemnictví

1. *Cicvárek, Z., Myška, P., Myšková, D.:* Výskyt črevných parazitov u detí stredoslovenského okresu. Pediatrické listy, 8, 1953: 32—34.
2. *Dubay, L.:* Problém helmintóz u školskej mládeže. Lekársky obzor, 2, 1953: 117—119.
3. *Horáčková, N., Hrubcová, M., Jírovec, O., Pokorný, M.:* Parasitologické šetření u školní mládeže na Sušicku v r. 1950. Pediatrické listy, 7, 1952: 207—211.
4. *Jírovec, O.:* Oxyuriasis. Praktický lékař, 28, 145, 1948.
5. *Jírovec, O.:* Výskyt roupů u dětí ve věku od 6 do 14 let v Čechách. Čas. lék. čes. 89: 536, 1950.
6. *Jírovec, O.:* Výskyt roupů u mládeže od 6 do 18 let v Gottwaldově. Lék. listy, 6: 236, 1951.
7. *Jírovec, O.:* Studien über die Verbreitung und Chemotherapie der Oxyuriasis in der Tschechoslowakei. Zbl. f. Bakt., I. Orig., 157, 1952.
8. *Jírovec, O.:* Helminthiase v Československu. Čs. hyg. epid. mikrobiol., II., 5, 1953: 385—393.
9. *Kučera, K., Jírovec, O.:* O výskytu střevních cizopasníků člověka v našich krajinách. Čas. lék. čes., 82, 1943: 1043.
10. *Přívora, M.:* Příspěvek k rozšíření parasitických červů u dětí v Košicích. Čas. lék. čes., 90, 1951: 933.
11. *Vošta, J.:* Výskyt střevních cizopasníků u dětí národních a mateřských škol v Táboře a u debilních dětí v jednom psychiatrickém ústavě. Pediatrické listy, 9, 1954: 144—145.
12. *Vošta, J.:* Výskyt střevních cizopasníků u dětí na Táborsku. Čs. parasitologie, II., 1955: 177—180.